

Korte aankondigingen

Herman van der Wee, *The Low Countries in the Early Modern World* (Variorum, Aldershot 1993) XII en 295 pp.

Deze verzameling van reeds eerder gepubliceerde essays, waarvan de meeste voor het eerst in het Engels verschijnen, bevat belangrijke hoogtepunten uit het werk van Van der Wee. De bundel opent met de twee bijdragen over de economie van de Lage Landen voor het bekende handboek *De Lage landen van 1500 tot 1780*. Vervolgens worden twee bijdragen over landbouwgeschiedenis afgedrukt, waaronder het zeer instructieve overzicht dat Van der Wee in 1978 publiceerde over de agrarische ontwikkeling van de Lage Landen tussen 1250 en 1800. In de zes essays over handel en geld- en bankwezen komt het meesterschap van de auteur het meest sprekend tot uitdrukking. In het bijzonder zijn visie op de financiële innovaties van Antwerpen in de zestiende eeuw en het niet overnemen van deze vernieuwingen door Amsterdam na 1600 is zeer intrigerend en vraagt in feite nog steeds om een vergelijkbare analyse vanuit de Noordnederlandse invalshoek. Volgen twee belangrijke opstellen over de industrie, waaronder de vergelijkende studie naar lonen en prijzen in Engeland en de Lage Landen van de veertiende tot de zeventiende eeuw, en drie bijdragen over 'social history', waarin een beknopte studie over consumptiepatronen in de zestiende eeuw en zijn belangwekkende beschouwing over de rol van de economie in de Opstand na 1566.

Voor de Nederlandse lezer, voor wie deze artikelen al toegankelijk waren, levert het boek geen verrassingen op. In bepaalde opzichten is de keuze van de bijdragen (die niet verantwoord wordt) het opmerken waard. Zo mis ik vooral de waardevolle theoretische beschouwing over de dynamiek van de vroeg moderne economie gepubliceerd met T. Peeters in het *Tijdschrift voor Geschiedenis* van 1969 (later tevens in de *Annales ESC* gepubliceerd). Verder valt op dat bijna alle artikelen voortborduren op thema's en inzichten die al in Van der Wee's dissertatie over de Antwerpse economie in de vijftiende en zestiende eeuw uit 1963 aan de orde zijn gekomen. Er ligt dan ook aan de verschillende essays, of ze nu handelen over financiële innovaties, de landbouw of consumptiepatronen, een samenhangende visie ten grondslag waarin het belang van economische groei, technologische vernieuwing en de toename van produktiviteit sterk benadrukt wordt. In die zin is de bundel veel meer dan een toevallige verzameling essays, maar een indrukwekkend overzicht van de veelzijdigheid en produktiviteit van de auteur.

J. L. van Zanden

Simon Groenveld en Michael Wintle (red.), *State and Trade. Government and the economy in Britain and the Netherlands since the middle ages* [Britain and the Netherlands X] (Walburg, Zutphen 1992) 176 pp.

Deze bundel is het verslag van de tien *Anglo-Dutch Historical Conference* die enkel jaren geleden in Nijmegen werd gehouden. Evenals bij voorgaande conferenties is ook hier gekozen voor een breed thema. In dit geval betrof dat de relatie tussen overheid en economie. Het gevolg van een dergelijke brede aanpak is uiteraard dat de individuele bijdragen sterk verschillen in de wijze waarop de thematiek wordt ingevuld. Omdat er ook geen begrenzing in de tijd is aangebracht – de bijdragen overspannen de periode van de late middeleeuwen tot omstreeks 1950 – springen de verschillen veel sterker in het oog dan de overeenkomsten. Opvallend is wel dat vrijwel alle auteurs zich impliciet of expliciet bezig houden met de invloed van de staat (in het geval van de Republiek is het waarschijnlijk beter de term 'overheid' te gebruiken) op de economie. De invloed van de eco-